Waldorfská střední škola Olomouc

# Maturitní okruhy z UMĚLECKÉ TVORBY

## Školní rok 2026/2027

*Součástí každé maturitní otázky je práce s vybraným uměleckým dílem nebo vizuálním materiálem, který žák popíše, výtvarně analyzuje, zasadí do historického a kulturního kontextu a interpretuje.*

*Součástí zkoušení je rovněž možnost propojit dané téma s vlastní výtvarnou tvorbou, zkušeností a reflexí tvůrčího procesu.*

### I. DĚJINY VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

#### 1. Umění pravěku a počátky výtvarného projevu

· Časové vymezení pravěkého umění a způsob života člověka. Jeskynní malby, drobná plastika a megalitická architektura. Možné funkce pravěkého umění – rituál, magie, komunikace, symbol a potřeba vyjádření. Význam materiálu a prostředí.

· Práce s obrazovým materiálem: popis, zařazení, analýza výtvarných prostředků a interpretace možného významu díla.

#### 2. Umění starověkých civilizací – Egypt a Mezopotámie

• Časové vymezení a základní charakteristika egyptské a mezopotámské kultury. Vztah náboženství, společenského uspořádání a umění. Architektura, sochařství, reliéf a malba. Egyptský kánon a symbolika. Pyramidy a chrámy. Mezopotámské město, zikkurat a reliéf. Srovnání pojetí člověka, božství a moci.

#### 3. Antické Řecko a Řím

• Vývoj řeckého umění od archaického přes klasické až po helénistické období. Ideál lidské postavy, harmonie a proporce. Řecká architektura a řádový systém – dórský, iónský a korintský. Athénská Akropole a Parthenón. Římská architektura a urbanismus. Koloseum, Pantheon, portrét, reliéf a nástěnná malba. Vliv antiky na evropské umění.

#### 4. Raně křesťanské, byzantské a románské umění

• Proměna antického umění v souvislosti se vznikem křesťanství. Raně křesťanská architektura, bazilika, mozaika a symbol. Byzantské umění, ikona a Hagia Sofia. Románská architektura, sochařství a nástěnná malba v Evropě a českých zemích. Symbolický charakter středověkého obrazu.

· Práce s obrazovým materiálem se zaměřením na rozdíl mezi realistickým a symbolickým zobrazováním.

**5. Gotické umění v Evropě a českých zemích**

· Vznik a vývoj gotického umění. Gotická katedrála, lomený oblouk, opěrný systém, vertikalita a vitráž. Význam světla a prostoru. Gotické sochařství a desková malba. Proměny zobrazování člověka a emocí. Gotika v českých zemích v době Karla IV. Petr Parléř, Mistr Theodorik a pozdní gotika.

**6. Renesance a manýrismus v Evropě**

· Humanismus a proměna pohledu na člověka. Návrat k antice, studium přírody a anatomie. Lineární perspektiva a zobrazování prostoru. Proměna postavení umělce a ideál renesančního člověka. Renesanční architektura, malířství a sochařství. Raná a vrcholná renesance. Severní renesance. Manýrismus jako proměna renesančního ideálu.

**7. Renesance a manýrismus v českých zemích**

· Příchod renesančních principů do českého prostředí. Renesanční město, zámek a letohrádek. Architektura, sgrafito, malířství a sochařství. Rudolfínská Praha a osobnost Rudolfa II. Umění jako prostředek reprezentace a vyjádření společenského postavení.

**8. Baroko a rokoko**

· Společenské, kulturní a náboženské souvislosti baroka. Charakteristické znaky barokní architektury, malířství a sochařství. Světlo, kontrast, pohyb, dynamika, prostor a emoce. Evropské baroko a jeho představitelé. České baroko. Rokoko a jeho odlišnosti od baroka.

**9. Klasicismus, romantismus a realismus**

· Společenské a kulturní proměny konce 18. a 19. století. Klasicismus a inspirace antikou. Romantismus, subjektivita, příroda, cit a imaginace. Realismus, každodenní život a člověk bez idealizace. Rozdílné způsoby zobrazování skutečnosti.

**10. Impresionismus, postimpresionismus, symbolismus a secese**

· Proměna vztahu malířství ke skutečnosti ve druhé polovině 19. století. Impresionismus, světlo, okamžik a barevnost. Postimpresionismus a osobní výtvarný výraz. Symbolismus a hledání skrytých významů. Secese v malířství, architektuře a užitém umění.

**11. Moderní umělecké směry na počátku 20. století**

· Odklon od realistického zobrazování. Fauvismus, expresionismus a kubismus. Výrazová funkce barvy, tvaru a deformace. Skupiny Die Brücke a Der Blaue Reiter. Picasso, Braque a vznik kubismu. Koláž jako nový výtvarný prostředek. Český kubismus a jeho projevy v architektuře.

**12. Avantgardy první poloviny 20. století**

· Avantgarda a její vztah k moderní společnosti. Dadaismus, futurismus a surrealismus. Vztah umění k technice, válce, náhodě a nevědomí. Experimentální postupy, práce se snem, náhodou a asociací. Česká avantgarda a Devětsil.

**13. Abstraktní umění ve 20. století**

· Vznik abstraktního umění a odklon od předmětného zobrazování. Geometrická a lyrická abstrakce. Význam barvy, linie, tvaru, gesta, rytmu a prostoru. Abstraktní expresionismus a akční malba. Možnosti interpretace díla, které nezobrazuje konkrétní předmět.

**14. Umělecké tendence druhé poloviny 20. století a současné umění**

· Pop art, op-art, konceptuální umění, minimalismus, performance, happening a land art. Proměna pojmu uměleckého díla a role umělce a diváka. Objekt a instalace. Postmoderna a pluralita současného umění. Vztah současného umění ke společnosti, médiím, prostoru a každodennímu životu. Vybrané osobnosti českého umění.

**15. Světová a česká architektura 20. století**

· Proměny architektury ve 20. století. Modernismus, funkcionalismus, Bauhaus a organická architektura. Vztah funkce, konstrukce, materiálu a prostoru. Proměny architektury po druhé světové válce. Postmoderní a současná architektura. Vztah stavby k člověku a prostředí.

## II. VÝTVARNÉ PROSTŘEDKY A TECHNIKY

**1. Barva jako výtvarný prostředek a nositel významu**

· Vznik a vnímání barvy. Barevný kruh. Primární, sekundární a komplementární barvy. Barevné kontrasty a harmonie. Teplé a studené barvy. Aditivní a subtraktivní míchání. Psychologické a symbolické působení barvy. Vztah barvy, emocí, nálady a významu. Využití barvy ve vybraných uměleckých dílech a ve vlastní tvorbě.

**2. Kresba a suché výtvarné techniky**

· Kresba jako způsob pozorování, studie i samostatné umělecké vyjádření. Tužka, uhel, rudka, pastel a pero. Vlastnosti jednotlivých materiálů a podkladů. Linie, šrafura, stínování, světlo a stín, kontrast a modelace. Proporce, perspektiva a kompozice. Zachycení povrchových struktur. Kresba ve vztahu k vlastní výtvarné zkušenosti.

### 3. Malířské a nástěnné techniky

· Akvarel, tempera, akryl a olejomalba. Podklady, pigmenty, pojiva, vrstvení a základní technologické principy. Rozdíly mezi jednotlivými malířskými technikami. Freska, mozaika a sgrafito. Současná nástěnná tvorba – graffiti a murál. Rozpoznání techniky na vybraném díle a propojení s vlastní výtvarnou zkušeností.

### 4. Sochařství a prostorová tvorba

· Základní principy prostorové tvorby. Modelování, odebírání materiálu, odlévání a konstruování. Hlína, sádra, kámen, dřevo, kov a další materiály. Reliéf, plastika, objekt a instalace. Práce s objemem, hmotou, povrchem, světlem a prostorem. Vztah díla k prostoru a divákovi. Příklady z dějin umění a vlastní tvorby.

## III. UMĚNÍ, INTERPRETACE A VLASTNÍ TVORBA

### 1. Význam, interpretace a přesahy umění

· Možnosti definování umění a uměleckého díla. Umělecká a estetická hodnota. Pozorování, popis, formální analýza a interpretace výtvarného díla. Vztah formy, obsahu a významu. Námět, téma, symbol, metafora a sdělení. Rozdíl mezi uměleckým slohem, směrem a stylem. Proměny představ o umění, uměleckém díle a osobnosti umělce od pravěku po současnost. Vliv náboženství, technologií, společenských a politických změn na podobu umění. Vztah umění k osobní zkušenosti a vlastní tvorbě.